

M/Zarah Andersson

2010-12-21

2010/1655

RAPPORT

Svenska Kraftnäts arbete som systemansvarig myndighet för naturgas

1 Inledning

Enligt 3 § förordningen (2007:1119) med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät ska Svenska Kraftnät årligen redovisa sitt arbete som systemansvarig myndighet för naturgas. Redovisningen ska särskilt innehålla uppgifter om förhållanden av betydelse för utvärdering av gasmarknadsreformen. Redovisningen avser perioden 1 oktober 2009 - 30 september 2010 och lämnas vid utgången av 2010.

2 Underrättelseskyldigheten

Enligt 22 § naturgasförordningen (2006:1043) har den som bedriver överföring av naturgas skyldighet att hålla Svenska Kraftnät kontinuerligt underrättat om temperatur, tryck, flöde och ventillägen i mät- och reglerstationer och om sådana driftstörningar som kan påverka driften av det svenska naturgassystemet. Svenska Kraftnät anser att de dagliga data som mottas från ledningsinnehavarna tillgodoser kravet i förordningen.

Svenska Kraftnät ska även underrättas om planerade åtgärder som kan påverka driften av det svenska naturgassystemet och hur stor volym överförd naturgas som kan begränsas eller avbrytas, och var i nätet detta skulle kunna ske. Svenska Kraftnät anser att så har skett på ett tillfredställande sätt.

SVENSKA KRAFTNÄT

BOX 1200
172 24 SUNDBYBERG
STUREGATAN 1

WWW.SVK.SE
REGISTRATOR@SVK.SE

TEL 08 475 80 00
FAX 08 475 89 50

3 Balansansvarsavtal för naturgas

3.1 Allmänt

Det balansansvariga företaget åtar sig genom ett balansansvarsavtal att planera för balans mellan tillförsel och uttag av naturgas i det svenska naturgassystemet. För eventuella obalanser har det balansansvariga företaget ett ekonomiskt ansvar gentemot Svenska Kraftnät.

Sedan år 2005 har det funnits fem balansansvariga företag på naturgasmarknaden. Från och med den 1 december 2010 kommer antalet att reduceras till fyra då två av företagen, Öresundskraft Energy Trading AB och Krafringen Energihandel AB, tillsammans har bildat bolaget Mody Energy Trading AB.

3.2 Produktion och förbrukning

I december 2009 togs Öresundsverket¹ i drift. I kombination med den kalla vintern har det lett till en ökad förbrukning i Sverige med drygt 5,5 TWh under perioden 1 oktober 2009 till och med 30 september 2010. Svenska Kraftnät beräknar att den totala förbrukningen under 2010 kommer att uppgå till cirka 19 TWh.

Naturgasförbrukningen i Sverige har därmed ökat runt 40 % på två år.

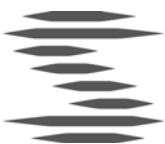
Även inmatningen av biogas till naturgassystemet har ökat. Produktionen av biogas för gasåret 2010 motsvarar knappt 220 GWh. Det är en ökning under två år på cirka 30 %.

3.3 Årlig översyn

Svenska Kraftnäts balansansvarsavtal för naturgas är numera ett tillsvidare avtal. Svenska Kraftnät genomför dock fortfarande en årlig översyn av avtalet. Översynen av balansansvarsavtalet har utförts tillsammans med de balansansvariga. På grund av den ökade förbrukningen har förbrukningsenergiavgiften halverats och uppgår sedan den 1 januari 2010 till 0,45 SEK/MWh. Ytterligare några mindre ändringar gällande regelverket för försörjningstrygghet och veckohandel kommer att träda i kraft den 1 januari 2011.

---

¹ Öresundsverket är naturgaseldat och har en produktionskapacitet på 440 MW el och 250 MW värme. Verket levererar upp till 3 TWh el till det nordiska elsystemet, vilket kan jämföras med dagens elanvändning i Malmö som uppgår till cirka 2 TWh per år. Förutom el levererar Öresundsverket cirka 1 TWh värme per år till Malmös fjärrvärmesät.

3.4 Linepack

Som Svenska Kraftnät tidigare har rapporterat påtalade Svenska Kraftnät i en skrivelse till den pågående utredningen beträffande nya el- och gasmarknadsutredningen (NELGA) att det sätt på vilket tillträdet till linepack har implementerats i lagen inte säkerställer ett effektivt tillträde till systemet. Det resulterade dock inte i ett förslag till lagförändring och den oenigheten som råder mellan Swedegas AB och Svenska Kraftnät i denna fråga kvarstår därmed.

Svenska Kraftnät har inte vidtagit några ytterligare åtgärder i frågan i avvaktan på utfallet av den pågående utredningen ” Framtida hanteringen av systemansvaret för gas m.m.” (FRANS).

4 Balansavräkning för naturgas

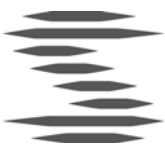
4.1 Allmänt

Den balansavräkningsmodell som tillämpas för naturgas innebär att marknaden får del av den förhållandevis stora flexibilitet som det svenska naturgassystemet med dagens förbrukningsnivå har. Modellen innebär att varje balansansvarig har ett konto, balanskonto, där obalanser ackumuleras dygnsvis. Svenska Kraftnät meddelar inför varje dygn tillåten övre och undre gräns för obalanserna på de balansansvarigas konton. Först när den balansansvariges ackumulerade obalans ligger utanför dessa gränser kommer balansgas att uppstå.

4.2 Balansgas, korrektionsgas och veckohandel

Balansgas innebär att Svenska Kraftnät köper eller säljer gas från/till den balansansvarige till ett pris med inbyggd straffkomponent. Svenska Kraftnät har under året köpt 12 (33) GWh och sålt 32 (13) GWh balansgas.

Balansavräkning genomförs preliminärt efter leveransdygnet, varvid bland annat saldot på balanskontot meddelas till den balansansvarige. Efter leveransmånaden görs en slutlig avräkning baserad på de av nätägarna inskickade korrigerade mätvärden för leveransmånaden. Dessa korrigeringar beror främst på mätvärdesfel samt att det preliminära värmevärde som används under månaden ersätts med ett uppmätt slutligt värmevärde. De justeringar som detta ger upphov till hanteras ekonomiskt genom att den balansansvarige antingen får köpa eller sälja korrektionsgas. Svenska Kraftnät är motparten och priset på korrektionsgas är ett neutralt pris (balansgrundpriset) som marknaden själv har prissatt genom veckohandeln. Mängden korrektionsgas har halverats i jämförelse med föregående år och är nu tillbaka på en mer normal nivå. Svenska Kraftnät har köpt 125 (203) GWh och sålt 88 (167) GWh korrektionsgas.

Veckohandeln infördes hösten 2007 för att minska de ekonomiska risker Svenska Kraftnät får av att korrektionsgas uppstår. Veckohandeln medför även ett ökat balanseringsutrymme för de balansansvariga samtidigt som ett svenskt referenspris skapas. Svenska Kraftnät har sålt 67 (67) GWh och köpt 42 (41) GWh gas i veckohandeln. Handel har skett under 43 av 52 möjliga veckor.

5 Systemövervakning

5.1 Allmänt

Den systemansvariga myndigheten har det övergripande ansvaret för att kortsiktigt säkerställa att totalt uttag av naturgas i tillräcklig grad balanseras av motsvarande mängd tillförd naturgas. Vid övervakningen av naturgassystemet används förutom det fysiska trycket de balansansvarigas prognoser och planer för uttag och inmatning till det svenska naturgassystemet.

5.2 Åtgärder för balansering

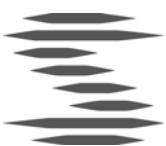
Det svenska naturgassystemet tillåter med dagens förbrukningsnivå relativt stora tryckförändringar. Detta tillsammans med att avräkningsmodellen medger att de balansansvariga i stor utsträckning själva kompenserar för sina obalanser, gör att behovet av regleråtgärder minimeras. Svenska Kraftnäts införande av veckohandel, 2007 minskade ytterligare behovet av regleråtgärder. Under perioden 1 oktober 2009 – 30 september 2010 har Svenska Kraftnät sålt 10 (15,5) GWh reglergas och köpt 14 (0) GWh.

5.3 Systemövervakningsavtal

Det systemövervakningsavtal med Swedegas AB som ingicks år 2007 löper till den 30 september 2011. Swedegas AB stödjer genom detta avtal Svenska Kraftnät med övervakning av tryck och flöden i mät- och reglerstationer, vissa beräkningar samt rådgivning.

6 Systemet för informationsutbyte

Informationsutbytet mellan aktörerna på den svenska naturgasmarknaden sker med ett system för elektroniskt datautbyte. Datautbytet mellan Svenska Kraftnät och de balansansvariga regleras i balansansvarsavtalet. Datautbytet rör dels planeringsskedet när de balansansvariga lämnar en plan över sitt uttag från och sin inmatning till det

svenska systemet, dels avräkningskedet när Svenska Kraftnät lämnar resultatet av balansavräkningen till de balansansvariga. Att datautbytet fungerar är viktigt, eftersom de balansansvariga använder avräkningsresultatet från föregående dygn i sin balansplanering. Det ställer stora krav på nätägarnas mätvärdesrapportering redan dygnet efter leveransdygnet. Det är också viktigt att rapporteringen av avräkningsresultatet sker enligt avtalsenlig tid från Svenska Kraftnät till de balansansvariga.

Svenska Kraftnät upplever generellt att de balansansvariga på ett tillfredsställande sätt lever upp till de krav som ställs på dem som balansansvariga. Som back-up för den elektroniska meddelandetraffiken finns viss möjlighet att använda telefax och e-post. Det faktum att antalet aktörer på gasmarknaden är relativt få underlättar också vid situationer då direktkontakt behöver tas.

Svenska Kraftnät anser att systemet för informationsutbyte har fungerat väl.

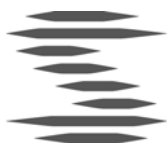
7 Samarbete med angränsande nät

Det svenska naturgassystemet ansluter till det danska naturgassystemet i Dragør söder om Köpenhamn. Svenska Kraftnäts motpart i angränsande nät är Energinet.dk som är transmissionsnätägare och systemansvarig på den danska naturgasmarknaden. Den dagliga hanteringen mellan Svenska Kraftnät och Energinet.dk består till största delen av handel mellan svenska och danska aktörer. De svenska balansansvarigas planerade handel stäms av mot de danska aktörernas (shippers) inskickade handelsvärden och särskilda handelsregler träder i kraft om inskickade värden avviker från varandra. Överföringen av värden mellan de två systemansvariga sker med elektronisk meddelandekommunikation.

Ett samarbetsavtal har upprättats av Svenska Kraftnät, Swedegas AB och Energinet.dk gällande systemdriften mellan det svenska och danska systemet. Inom avtalet regleras Svenska Kraftnäts ansvar inom områden som till exempel fysisk balansering i gränspunkten Dragør och rättningsregler för handeln i Dragør (matchning).

Svenska Kraftnät, Energinet.dk och Swedegas träffas regelbundet för informationsutbyte och diskussion om praktisk hantering av naturgasnätet och planerade underhåll.

Energinet.dk ingår numera i Gasmarknadsrådet och Svenska Kraftnät är inbjudna till de aktörsforum Energinet.dk anordnar för sina aktörer (shippers) i Danmark fyra gånger om året. Svenska Kraftnät anser att samarbetet med Energinet.dk fungerar väl.

8 Samarbete med marknadens aktörer

Tillsammans med de båda transmissionsnätägarna Swedegas AB och E.ON Gas Sverige AB leder Svenska Kraftnät arbetet i det gemensamma Gasmarknadsrådet. I rådet finns balansansvariga bolag, distributionsnätägare, slutförbrukare, gasmarknadens branschförening (Energigas), Energinet.dk, Energimyndigheten och Energimarknadsinspektionen representerade. I Gasmarknadsrådet har Svenska Kraftnät och transmissionsnätägarna möjlighet att med sina respektive avtalsparter diskutera avtalsvillkor. Rådet används också för andra frågor av gemensamt intresse för branschens aktörer.

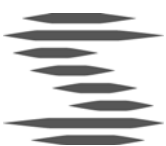
Svenska Kraftnät deltar i en samarbetsgrupp inom branschen, Gasverksamhetsgruppen, där gemensamma frågor runt verksamhetsrutiner inom naturgasområdet behandlas. Svenska Kraftnät har även bidragit med ekonomiska medel till Gasföreningens förvaltning av Gasmarknadshandboken.

Svenska Kraftnät medverkar i ett gemensamt europeiskt arbete (Gas Regional Initiative, North West). Det leds av de europeiska reglermyndigheterna för att förbättra konkurrensen på den europeiska naturgasmarknaden.

I december 2009 bildades ENTSO-G där Svenska Kraftnät nu är medlemmar. Det svenska medlemskapet delas av Svenska Kraftnät och Swedegas. Svenska Kraftnät deltar i arbetsgrupperna balansering och transparens.

9 Framtida hantering av systemansvaret för gas

Den 3 juni 2010 tillsattes utredningen FRANS som en konsekvens av NELGA:s förslag att ytterligare utreda hanteringen av systemansvaret och den svenska marknadsmodellen. FRANS ska bland annat lämna förslag till hur dagens systemansvarsverksamhet vid Svenska Kraftnät kan överföras till en ny aktör. Svenska Kraftnät representeras i både sakkunniggruppen och referensgruppen. Utredningen ska redovisas senast den 31 maj 2011.

10 Försörjningstrygghet

10.1 Allmänt

I januari 2010 bjöd Svenska Kraftnät in marknadens aktörer samt berörda myndigheter till ett möte för att informera om vilka åtgärder Svenska Kraftnät planerar att vidta vid en försörjningsstörning. Dessa återfinns i "Plan för Affärsverkets svenska kraftnät åtgärder för att säkerställa naturgasförsörjningen inom ramen för systemansvaret". Svenska Kraftnät presenterade också ett förslag på hur försörjningstrygghetsavgiften för 2010 ska användas vilket stöddes av aktörerna.

10.2 Försörjningstrygghetsavgiften

Svenska Kraftnät tar sedan den 1 januari 2010 ut en försörjningstrygghetsavgift av nät- och lagerägare enligt förordning (2008:1330) om vissa avgifter på naturgasområdet. Årets avgift kommer att användas till en gemensam krisövning inom gasbranschen. Övningen kommer att genomföras den 19-20 januari 2011. En förberedande workshop inom området risk och sårbarhet har också genomförts under året.

Resterande intäkter från avgiften kommer att användas till åtgärder för att förbättra naturgasförsörjningen i Sverige enligt inkomna förslag från aktörerna.

10.3 EU-kommissionens förordning för att trygga gasförsörjningen

Arbetet med förordningen inom trygg gasförsörjning har fortsatt under året. Svenska Kraftnät har varit representerad i den svenska referensgruppen. Förordningen träder i kraft den 2 december 2010 och innebär att berörda aktörer och myndigheter under 2011 kommer att behöva påbörja implementeringen av förordningens krav.

